

Jaarverslag adviescommissie LOWI 2021

Verslag van het LOWI over het jaar 2021

Amsterdam, september 2022

Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI)
Postbus 19121, 1000 GC Amsterdam
T 020 – 551 07 19
secretariaat@lowi.nl
www.lowi.nl

© Illustratie voorblad:

Pronken met andermans veren (kleurets) / The crow in borrowed feathers (colour etching), J.W.M. van der Meer, 2014

Voorwoord

Dit jaarverslag laat zien dat het LOWI, evenals voorgaande jaren, een verscheidenheid aan adviezen heeft uitgebracht. In de adviezen zijn belangrijke thema's aan de orde geweest zoals wetenschapsbeoefening, datafalsificatie, plagiaat en transparantie, begrippen waaraan door het LOWI in de adviezen een uitleg is gegeven. In totaal werden er in 2021-22 zaken afgerond.

Wat opvalt is dat de redenen waarom klachten bij CWI's worden ingediend nogal eens verschillen. In de preambule van de Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit 2018 (hierna: gedragscode) staat dat het doel van de gedragscode is de bevordering van een goede en integere wetenschapsbeoefening. Veel klachten tegen wetenschappers lijken echter niet, althans niet in eerste instantie, te zijn ingegeven door deze wens de wetenschappelijke integriteit te bevorderen. Of om het anders te formuleren: het lijkt er nogal eens op dat andere belangen dan de bevordering van integere wetenschap bij klagers de overhand hebben.

Dat wordt mede veroorzaakt door de gedragscode zelf. De code stelt geen eisen aan de hoedanigheid van de klager en hij of zij hoeft geen belang te stellen. De gedragscode kent vijf principes en 61 normen. De principes kunnen ook zelfstandig een grondslag voor een oordeel vormen. De principes en normen zijn zodanig geformuleerd dat een klager/verzoeker altijd wel voldoende aanknopingspunten kan vinden voor zijn of haar standpunt dat de gedragscode is geschonden. Bovendien legt het LOWI het begrip wetenschap in de gedragscode ruim uit: daaronder vallen bijvoorbeeld ook artikelen in dag- of weekbladen, persberichten en uitingen op sociale media.

Er zijn verschillende categorieën van klachten waarbij andere belangen dan de bevordering van een goede en integere wetenschapsbeoefening een rol lijken te spelen. Hierna zullen enkele categorieën van zaken worden omschreven die vaker voorkomen om inzicht te geven in het type zaken dat het LOWI behandelt en de reden waarom verzoeken bij het LOWI worden ingediend.

Een belangrijke categorie van klachten betreft gevallen waarin er sprake is van een onderliggend (arbeids)conflict. Soms ligt dat conflict in de sfeer van de relatie promotor – promovendus/promovenda. Ook gevallen waar het conflict gaat om problemen binnen een instelling komen voor. Bij deze categorie laat het dossier een sterke verwevenheid tussen dat conflict en de klacht zien. Met een oplossing van het conflict kan de reden om de klacht in te dienen vervallen of kan een klacht worden voorkomen. Het LOWI ervaart het als zorgelijk dat de besturen van instellingen of onderdelen daarvan er kennelijk onvoldoende in slagen om dergelijke (arbeids)conflicten tot een voor alle betrokkenen aanvaardbare oplossing te brengen waarbij recht wordt gedaan aan de belangen van medewerkers van de instelling. Dat sluit ook aan op de bevindingen van het onderzoek van de KNAW naar sociale veiligheid bij wetenschappelijk instellingen, waaruit een vergelijkbaar onvermogen blijkt.¹

Een tweede categorie van klachten waarbij andere belangen dan de bevordering van goede en integere wetenschapsbeoefening een rol lijken te spelen zijn klachten van personen die het niet eens zijn met de opvattingen van wetenschappers in kwesties waarover veel maatschappelijk debat wordt gevoerd. De betreffende klagers lijken de mogelijkheid van het indienen van een klacht te gebruiken om hun gelijk in het maatschappelijk debat te krijgen. Een voorbeeld is het gebruik van de term Armeense genocide. Een ander voorbeeld zijn de

---

¹ KNAW, Sociale veiligheid in de Nederlandse wetenschap. Van papier naar praktijk, juli 2022 (<https://www.knaw.nl/publicaties/sociale-veiligheid-de-nederlandse-wetenschap-van-papier-naar-praktijk-0>).

klachten over historisch onderzoek en de interpretatie van goed en fout in de Tweede Wereldoorlog of de excessen in Nederlands Indië. In dit soort gevallen speelt vaak de vraag of sprake is van schending van de integriteit of wetenschappelijk debat.

Enigszins verwant met deze categorie zijn klachten van maatschappelijke organisaties die zich keren tegen de uitkomst van onderzoek en onderzoeksresultaten, waaronder met name contractonderzoek voor de overheid. Dergelijke organisaties richten zich bijvoorbeeld tegen een persbericht met uitkomsten van een onderzoek (of tegen de kwaliteit van het uitgevoerde onderzoek).

De vierde categorie klachten waarbij andere belangen spelen zijn die waarin klagers de CWI/LOWI-procedure gebruiken om hun positie in een juridisch geschil te verstevigen. In die gevallen gaat het om een procedure in een procedure: de mogelijkheid om te klagen bij een CWI en daarna door te gaan tot het LOWI is ingegeven door de wens de juridische positie te versterken.

Tenslotte heeft het (secretariaat van het) LOWI net als andere klachtinstanties te maken met veel-klagers en gewezen klagers die op adviezen blijven terugkomen, om herziening vragen, gebruik maken van de mogelijkheid om klachten tegen (leden van) het LOWI in te dienen en anderszins voortdurend corresponderen met het LOWI. Voor het kleine secretariaat van het LOWI betekent dit een zware belasting.

Stichting LOWI zal in het kader van kwaliteitsborging in 2022 laten onderzoeken hoe primaire en secundaire 'gebruikers' (denk aan partijen en CWI's) de LOWI-advisering ervaren en aspecten als hiervoor genoemd zullen daarbij aan de orde kunnen komen. Het LOWI kijkt uit naar de resultaten van dit onderzoek.

mr. E.J. Daalder, voorzitter

1. Samenstelling van het LOWI in 2021

In 2021 bestond de adviescommissie LOWI (hierna: het LOWI) uit de volgende leden:

mr. dr. E.J. Daalder, voorzitter	bestuursrecht
prof. mr. W.J. Zwolve, plaatsvervangend voorzitter (tot 1 juni 2021)	historische ontwikkeling van het recht
prof. mr. dr. H.E. Bröring (per 1 juni 2021)	bestuursrecht
prof. dr. L. Lechner	gezondheidspsychologie
prof. dr. J.P. Hogendijk	geschiedenis van de wiskunde
prof. dr. J.G. van Erp	publieke instituties
dr. J. Tijdink	psychiatrie
prof. dr. H.G. Brunner	genetica
dr. P. Vuijk (per 1 augustus 2021)	orthopedagogiek

2. Status van het LOWI

Het LOWI is ondergebracht bij de Stichting LOWI. De stichting brengt ook een jaarverslag uit. Voor meer informatie verwijzen wij naar dit jaarverslag.

3. Taak van het LOWI

Het LOWI is een onafhankelijk adviesorgaan in de klachtenprocedure voor mogelijke schendingen van de wetenschappelijke integriteit. Het LOWI adviseert instellingen waaraan wetenschapsbeoefening plaatsvindt en die bij het LOWI zijn aangesloten. Het LOWI adviseert niet op eigen initiatief, maar uitsluitend op verzoek. Het LOWI beoordeelt of de klachtenprocedure bij de CWI van de instelling zorgvuldig is verlopen, of er normen van wetenschappelijke integriteit zijn geschonden en, zo ja, hoe de normschending vervolgens gekwalificeerd zou moeten worden. Een instellingsbestuur geeft op basis van het LOWI-advies een definitief oordeel over de vraag of een wetenschapper de wetenschappelijke integriteit heeft geschonden of niet.

4. Bij het LOWI aangesloten instellingen

In 2021 waren de bij het LOWI aangesloten instellingen:

- de (instituten van de) oprichters KNAW, NWO en UNL (voorheen VSNU)
- de openbare en bijzondere universiteiten, inclusief de Universitair Medische Centra en de Open Universiteit
- Stichting Sanquin Bloedvoorziening
- Universiteit voor Humanistiek
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)
- Stichting Wageningen Research
- Nederlands instituut voor onderzoek van de gezondheidszorg (NIVEL)
- Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA)
- Theologische Universiteit Kampen (TU Kampen)
- Protestantse Theologische Universiteit (PThU)
- Amsterdam School of Real Estate (ASRE)
- Prinses Máxima Centrum voor kinderoncologie
- Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI)

- Nyenrode Business Universiteit (NBU)
- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)
- Centraal Planbureau (CPB)
- Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)
- Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)
- Vereniging Hogescholen
- ZonMw
- Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM) *per 1 december 2021*

5. Inhoudelijk overzicht advisering 2021

[Advies 2021-22 aan KNAW](#)

De biografie in deze casus is een populairwetenschappelijk werk. Daaraan worden minder strenge eisen gesteld voor brongebruik dan aan reguliere wetenschappelijke publicaties. Betrokkene heeft bij de herziening van de biografie voldoende aandacht geschonken aan bronmateriaal dat hem ten tijde van de eerste druk nog niet, maar ten tijde van de tweede druk wel bekend was.

[Advies 2021-21 aan Universiteit Twente](#)

In een persbericht is niet voldoende helder gecommuniceerd over de gehanteerde methode en reikwijdte van het onderzoek. Omdat het persbericht werd uitgebracht voordat het onderzoek was gepubliceerd, was de inhoud hiervan ook niet te controleren voor het algemene publiek. Dit kwalificeert als bedenkelijk gedrag.

[Advies 2021-20 aan TU Eindhoven](#)

Betrokkene in deze casus combineert een dienstbetrekking bij een adviesbureau met een parttime hoogleraarschap. Is sprake van wetenschapsbeoefening? Het LOWI weegt alle relevante feiten en omstandigheden en beoordeelt of de handeling naar aard en inhoud als wetenschapsbeoefening kan worden opgevat. Het LOWI neemt ook in ogenschouw in hoeverre betrokkene zich als wetenschapper heeft gemanifesteerd.

[Besluit 2021-19 aan TU Delft](#)

Op grond van het Reglement LOWI 2018 kunnen alleen Klagers, Beklaagden, of personen die ten onrechte niet als zodanig zijn aangemerkt, een ontvankelijk verzoek om advisering bij het LOWI indienen (vgl. 2020-12). Het LOWI acht het juist dat verzoekers niet als Klagers zijn aangemerkt en ziet geen andere mogelijkheid dan het verzoek niet-ontvankelijk te verklaren.

[Advies 2021-18 aan Universiteit Leiden](#)

De *legal opinion* in deze casus is wetenschappelijk onderzoek in den brede. De gedragscode is van toepassing. Het karakter van een *legal opinion* kan meebrengen dat niet alle normen uit de gedragscode in redelijkheid van toepassing kunnen worden geacht. In dit geval is geen sprake van een normschending. De juridische inhoud van de *legal opinion* dient Verzoeker in de gerechtelijke procedure te bevechten zoals gebruikelijk is en niet binnen de klachtenprocedure voor wetenschappelijke integriteit.

[Advies 2021-17 aan Tilburg University](#)

Geschil tussen promovendus en promotor. Het Bestuur had het CWI-advies kritischer moeten bezien. Hierbij betreft het LOWI niet alleen de machtsongelijkheid tussen de promovendus en hoogleraar, maar ook dat zij over en weer een integriteitsklacht hebben ingediend. Onder deze omstandigheden lijkt het er niet op dat tussen partijen bereidheid bestaat de kwestie samen uit te zoeken zoals in het CWI-advies staat.

[Advies 2021-16 aan Open Universiteit](#)

Klacht over een podcast. Niet alle normen uit de gedragscode zijn van toepassing. Een podcast is een audioproduct met een zekere laagdrempeligheid. In beginsel moet worden getoetst aan de normen en niet aan de principes uit de gedragscode. Het gaat om de vraag of een wetenschapper een ondergrens heeft overschreden.

[Advies 2021-15 aan LUMC](#)

De gedragscode is van toepassing op een statement dat door verschillende wetenschappers is ondertekend en als *correspondence* is gepubliceerd in een wetenschappelijk tijdschrift. Het is geen wetenschappelijk onderzoek in enge zin, maar kan naar aard en inhoud als wetenschapsbeoefening worden opgevat en betreft wetenschappelijk onderzoek in den brede (art. 1.1 gedragscode).

[Advies 2021-14 aan Universiteit Leiden](#)

In deze casus gaat het om een wetenschapper in hoedanigheid van redactie(lid) van een wetenschappelijk tijdschrift. De gedragscode is van toepassing. Van een redactie kan vanuit de normen van wetenschappelijke integriteit niet worden verlangd om bij iedere afwijzing van een artikel in discussie met de auteur te gaan. De wetenschapper in deze casus heeft geen enkele norm uit de gedragscode geschonden en valt niets te verwijten.

[Advies 2021-13 aan UvA](#)

Verzoeker beschuldigt Betrokkene van datafalsificatie bij geneeskundig onderzoek. Het rapport van de ad hoc commissie en het daarop gebaseerde voorlopig oordeel zijn niet met de vereiste zorgvuldigheid tot stand gekomen. Alles afwegend komt het LOWI tot de conclusie dat het onvoldoende is uitgerust om het benodigde feitenonderzoek zelf te verrichten. Gezien de ernst van de beschuldigingen aan het adres van Betrokkene weegt het belang van een zo grondig mogelijk feitenonderzoek zwaarder dan een snelle afwikkeling van deze zaak. Het LOWI adviseert het Bestuur daarom het onderzoek te heropenen.

[Advies 2021-12 aan UvA](#)

Geen ideeënplagiat en ook geen andere reden waarom Betrokkenen naar een publicatie van (o.a.) Verzoeker uit 1998 hadden moeten verwijzen. Er is geen prioriteitsclaim gelegd en er is ook geen sprake van een gezaghebbende publicatie van Verzoeker waarnaar Betrokkenen vanuit het oogpunt van wetenschappelijke integriteit hadden moeten verwijzen.

[Besluit 2021-11 aan Universiteit Leiden](#)

De discussie over het al dan niet gebruiken van de term Armeense genocide is vooral een politiek-maatschappelijke controverse. CWI's en het LOWI zijn niet bedoeld om dergelijke discussies in termen van wetenschappelijke integriteit te beslechten.

[Advies 2021-10 aan Rijksuniversiteit Groningen](#)

Casus over de weergave van *conflict of interest* in een publicatie. Er is geen sprake van mogelijke belangenverstrengelingen die in het wetenschappelijke artikel hadden moeten worden vermeld.

[Advies 2021-09 aan UvA](#)

De klacht die Verzoekers bij de CWI hebben ingediend is niet wezenlijk anders dan de kritiek die zij in het wetenschappelijk debat reeds hebben geuit en die daar ook thuishoort. Verzoekers gebruiken zeer beladen termen zoals fabricage en vervalsen van data, maar daarvan is naar het oordeel van het LOWI geen sprake.

[Advies 2021-08 aan Universiteit Twente](#)

Casus over beleidsonderzoek. Er is sprake van een indringende poging van een direct belanghebbende om de resultaten van een onderzoek te beïnvloeden. Het LOWI kwalificeert het gebrek aan transparantie hierover in de verslaglegging door Betrokkenen als bedenkelijk gedrag.

[Advies 2021-07 aan Zuyd Hogeschool](#)

Publicatie in een juridisch tijdschrift. De wetenschappers hadden kennis uit een ander vakgebied zorgvuldiger, minder eenzijdig en met meer onzekerheid moeten presenteren. Zij hadden ook geen diagnose mogen stellen over een individu. De aangeboden rectificatie schiet tekort. Het LOWI adviseert om over passende herstelmaatregelen te overleggen. Te denken valt aan het terugtrekken van het artikel.

[Advies 2021-06 aan Universiteit Utrecht](#)

Schending van de wetenschappelijke integriteit. Zie 2021-07.

[Besluit 2021-05 aan TU Delft](#)

Casus over niet afgerond proefschrift. Dat verschillende promovendi op dezelfde onderwerpen promoveren, of dat een promotor verschillende proefschriften over hetzelfde onderwerp begeleidt, leidt niet tot vragen over wetenschappelijke integriteit.

[Adviezen 2021-03 en 04 aan Erasmus University Rotterdam](#)

In deze casus is onvoldoende transparantie betracht over financiering van onderzoek. De formele opdrachtgever moet worden onderscheiden van de vijf ondernemingen die het opdrachtonderzoek hebben gefinancierd en die bij dat onderzoek een zelfstandig belang hadden. Het LOWI oordeelt dat het niet vermelden van deze financiers verwijtbaar onzorgvuldig is.

[Advies 2021-02 aan LUMC](#)

Geen plagiaat. Betrokkene heeft wel over hetzelfde wetenschappelijke probleem gepubliceerd, maar niet over hetzelfde wetenschappelijke idee. Het beginsel van hoor en wederhoor vereist dat partijen in de gelegenheid worden gesteld om op een deskundigenrapport te reageren.

[Advies 2021-01 aan Maastricht University](#)

Het LOWI onderschrijft in deze casus de niet-ontvankelijk verklaring van een klacht. Van een wetenschapper die een andere wetenschapper beschuldigt van een schending van een norm van wetenschappelijke integriteit, mag worden verwacht dat hij in staat is om duidelijk en kernachtig te formuleren welke handeling volgens hem een schending oplevert en waarom.

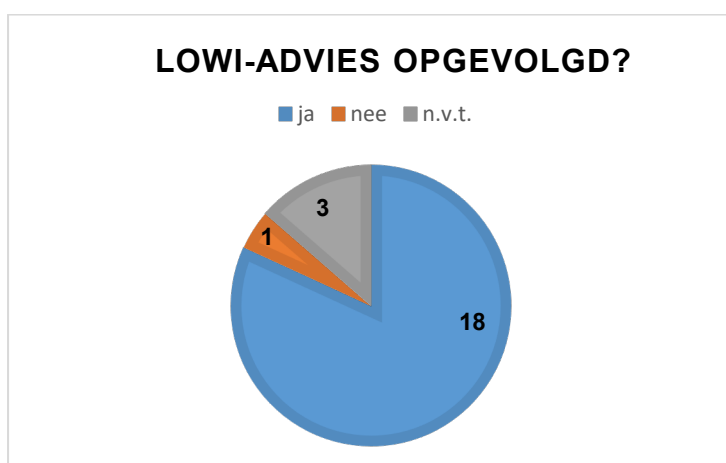
Klachten over het LOWI

Het LOWI ontving in het verslagjaar twee klachten. Beide klachten gingen in belangrijke mate over de inhoud van de eerder uitgebrachte LOWI-adviezen 2021-16 en 2021-03 /04. Over de inhoud van een advies kan bij het LOWI niet worden geklaagd. Gelet op het belang van onafhankelijkheid is besloten de behandeling van klachten vanaf 2022 niet langer bij de adviescommissie LOWI te beleggen maar bij het bestuur van Stichting LOWI. De bestuursleden hebben geen zitting in de adviescommissie (met uitzondering van de voorzitter – uitfaseringsregeling).

6. Cijfermatig overzicht advisering 2021

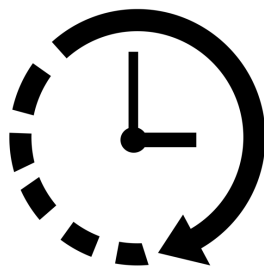

Deze cijfers behoeven enige duiding. Voorheen verklaarde het LOWI een verzoek in de regel gegrond als er een procedureel gebrek werd geconstateerd. Zie bijvoorbeeld zaak 2020-07 waarin de klachtprocedure te lang had geduurd. Het LOWI merkte echter ook dat er met zo'n gegrondverklaring een vertekend beeld kan geven. Als een verzoek op een procedureel punt gegrond wordt verklaard, wil dat immers nog niet zeggen dat een onderliggende klacht ook gegrond is, maar deze belangrijke nuancering gaat verloren in de beeldvorming. Het LOWI probeert de conclusies daarom nu wat anders (en minder juridisch) op te schrijven. Als er een procedureel gebrek wordt geconstateerd dat verder geen gevolgen heeft gehad voor de inhoudelijke beoordeling van de klacht, wordt dat in het advies vermeld, maar wordt het verzoek ongegrond verklaard. Zie bijv. 2021-02 (het deskundigenrapport had gedeeld moeten worden) en 2021-05 (kennelijk ongegrond verzoek, maar de procedure heeft wel te lang geduurd). Als een procedureel punt wel leidt tot gegrondverklaring van het verzoek, maar het LOWI tot de conclusie komt dat de onderliggende klacht ongegrond moet worden verklaard, dan wordt dit geëxpliciteerd (2021-16, 2021-18). Bij het interpreteren van de cijfers van 2021 over gegrond/ongegronde verzoeken en een eventuele vergelijking met afgelopen jaren dient rekening gehouden te worden met deze nuances in de interpretatie van die cijfers.

De categorie 'n.v.t.' ziet op zaken waarin het LOWI geen advies heeft uitgebracht omdat het verzoek niet-ontvankelijk was (2021-19) of omdat het verzoek kennelijk ongegrond was en daarom verder buiten behandeling is gelaten (2021-05 en 2021-11). De zaak waarin het LOWI-advies niet is opgevolgd is 2021-15.

Doorlooptijden

bron: vecteezy.com

De gemiddelde doorlooptijd van adviesaanvragen in 2021 bedroeg 21 weken. Met 6 weken als kortste en 37 weken als langste doorlooptijd.

7. Tot slot

In dit verslagjaar is te zien dat de gemiddelde doorlooptijd bij het LOWI (21 weken) iets verder is teruggedrongen ten opzichte van 2020 (23 weken). Doorlooptijden blijven de aandacht houden. Het LOWI hoopt dat een wijziging van het LOWI-Reglement die in de loop van 2022 in werking is getreden hier ook aan kan bijdragen door de verweerttermijnen in te korten.

Net als voorgaande jaren is te zien dat het LOWI in de meeste gevallen overgaat tot advisering op basis van de stukken en zonder hoorzitting. Daarbij is het wel belangrijk om op te merken dat er bij de CWI bijna altijd al een hoorzitting heeft plaatsgevonden en de verslaglegging daarvan in het LOWI-dossier aanwezig is.

In vergelijking met 2020 (7) heeft het LOWI in 2021 (8) meer verzoeken gegrond verklaard. Als we daarbij in aanmerking nemen dat van de 7 gegrondverklaringen in 2020 ook een aantal gegrondverklaringen om formele redenen waren, en het LOWI-advies in 2021 in bijna alle gevallen is opgevolgd, kunnen we stellen dat het LOWI in 2021 iets vaker een ander standpunt dan de CWI en/of het instellingsbestuur heeft ingenomen.